Տեսնել մարդիկ՝ Սիրոյ բոցովը հրդեհուած,
Կարօտեալին ձեռքը լեցուն, կանգնած հոգւով,
Սէրը մեր մէջ՝ շրջուն եղբայր բազկատարած,
Որ արցունքները կը սրբէ իր արցունքով՝
Հոգւոյս ահա տենչանքն հրզօր:

Կ'ապրիմ երբեմն այսպէս պահեր ես Խորհուրդի,
Կ'ապրիմ Երազն ոսկի՝ վերին զաւառներուն,
Բայց երբ ինձի պակսի բազուկն հզօր Արարչի՝
Կը զգամ թէ ե՛մ հողէ զանգուած ու վաչկատուն՝
Սողուն մը լոկ անթեւ, անզօր:

ԱՐՄԱՒԻՐԵԱՆ

ՓՇՐԱՆՔ Մ'ԱԼԻՇԱՆԷՆ

Հ. Ղ. Ալիշան՝ Վարդապետական աստիճանի բարձրանալուն առիթով՝ գրած է հետեւեալ ուղերձը լի երախտագիտութեան զգացումով առ Գերպ. Սուքիաս Սոմալ:

Առ Աստուածապատիւ Հոգեւոր Տէր
Գերապայծառ Աբբահայր

ՁՐԻ ԱՌԷՔ ԵՒ ՁՐԻ ՏՈՒՔ

Զարմանար մի՛, Աստուածարեալ Հայրապետ,
Թէ նորաձեւ Քեզ նորընծայդ Վարդապետ
Ձեռաց ու ոտից բոց ի հեռուստ ի համբոյր՝
Իշխէ բանալ զանկեղծ սրտին վարագոյր.
Նորօրինակ բերկրեալն՝ հորդէ շաւիղ նոր
Որ ըստ բերմանն իղձին ընթացցին անխոտոր.
Տի՛նա երբ զակն յերեքտասան յառեալ ամ
Յուսաղուրեան մատնէն մինչ յայս հուսկ պատշգամ
Տեսանէ զանձն յանեալ տիոցըն տակաւ
Խոնարհեալ եօթն անգամ աջոյդ երկնագրաւ,
Որով եօթնիցս եւ վերառեալ Քեւ յամայր,
Զ-Քեզ լոկ յանմահ Բաղդէն գիտէ հոգւոյն հայր.
Եւ խոր ի նոյն հոգի դրոշմեալ զերախտիս
Զոր առն ի Քէն ձրի՝ զնոյն Քեզ միշտ ձօնէ ձրիս:

10 Նոյեմբեր 1845
Ռափ. վարժարան ի Վենետիկ

Ամենախոնարհ եւ ամենահնազանդ
Ծ. եւ որդի Հ. ԳԵՒՈՆԴ ՄԱՐԳԱՐ. կր. Մխ.

ԳՆՉՈՒՆ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Օդը այսօր այնքան բացառիկ կերպով աղուոր էր՝ որ ուրիշ բան չէի կրնար ընել՝ եթէ ոչ հրացանս ուսիս չրջիլ անտառին մէջ: Ինձի վայելք կը պատճառէր տեսնել թէ ինչպէս ամէն բան շուրջս լուռ, խաղաղ ու հանդարտ ըլլալով հանդերձ՝ կեանքով լի կը խայտար: Ծաղիկները իրենց չունչին կարմրութեան մէջ թաթխուած էին, խոտերն ու տերեւները գրեթէ լսելի կերպով կը հեւային այդ տօթին մէջ, ու կեանքի տաքութիւնը կ'ողողէր ծառերը: Վերեւ՝ կապոյտին մէջ՝ ամպիկներու ծուէններն կը լողային, երգիչ արտոյտը կը բարձրանար գեանէն դէպի եթերը, երկինքի կապոյտ ապակեղեղը ինքնիր տակ կը ծածկէր միլիոնաւոր բզզուն մեղուներ, միջատիներ ու թիթեռնիկներ. կեանքը այնքան թանձրացեր էր անոր տակ՝ որ հեռուն արածող նախիրը զգլխած էր անկէ, ու պարարտ անոյշ խոտերու կանանչ կաթը կը ծորէր կովերու յոգնած բերաններէն:

Զարմացած կը տեսնեմ յանկարծ թէ ինծմէ քիչ հեռու պատառոտուն ցնցոտիներով գնչու մը կը քալէ զաղտագողի: Փայլուն սեւ մազերը ուսերուն վրայ կը թափին, մրոտ դէմքէն արտայայտող աչքերը կապուտակ լոյս կը ցոլացնեն: Մերկ կուրծքին վրայէն զոռուզ մազերը կ'երեւին: Ուժեղ, ճկուն, երիտասարդ ու անհանդարտ է: Անհոգ ու ազատ սեւ սարեակ մըն է: Իրն են անտառն ու դաշտը, առուակն ու երկնքին արեւը: Միայն այսօրուան, վայրկեանին համար է որ կ'ապրի: Հոգ, ցաւ, մտածութիւն զինքը չեն վրդովեր, իր զգացումները բացուած սեւ ծաղիկներ են, ու ինքը կը խաղայ տիեզերքին հետ: Շատ ալ լաւ կ'ընէ. այսօրուան օրը իրն է: Միշտ նախանձած եմ կեանքի այս կերպին վրայ. երանի՜ թէ ես ալ այսպիսի գնչու մ'ըլլալ կարենայի, որ միայն վարժութեամբ է որ կը կրէ կեանքի բեռը. բայց այն ալ այնպէս՝ կարծես անոր լուռ զոդոյն մասը զողցած ըլլար, ու հիմա կը փնտռէ թէ ո՞ւր կարելի է ապահով կերպով պահել զայն: Երանի՜ թէ իմ գրպանիս մէջ ալ զարդարուն, փայլուն, ասաղանիշ զմելիէ մը զատ ուրիշ բան չըլլար, միակ հարստութիւնս որ իմ յաջորդներուս ժառանգութիւն թողուի:

Ան դիս չտեսաւ, մինչ ես իմ կեցած տեղէս որոշ կը նկատէի անոր ամէն մէկ շարժումը: Ամէն ծառ, թուփ ու անկիւն կը քննէր, բոլորովին ջղայնութիւն էր այդ մարդը, կարծես անտեսանելի գանձի մը եռեւէն վազէր: Թեթեւ էր ոգիի մը նման, ու բնազդաբար զգուշաւոր, խորամանկ ու գաղտնասէր՝ գաղաններու նման: Իր սպիտակ ակռաները կը փայլփլէին բերանին մէջէն: Եւ ի՞նչպէս երջանիկ չըլլայ այս ազատ, թխամորթ, վաչկատուն մարդը, որ ոչ հոգ եւ ոչ գործ ունի, եւ ոչ գիտէ թէ Աստուած մը կայ, թերեւս եւ ոչ բան մը լսած է անոր մասին, ու գաղափարալ չունի թէ պետութիւններու սահման-պարիսպներուն վրայ դիշակեր անդղներ նստած կը սպասեն... Միակ բանը որու մասին հիմա պէտք է մտածէ՝ անօթութիւնն է, որովհետեւ կէսօրը անցեր ու արեւը շատ բարձրացած է: Ծառին վրայ կախած զգեստին բերանաբաց գրպանին մէջ թռչնիկ մը կը մտնէ, բայց զուր տեղ, փչրանքի հատիկ մ'ալ չի գտներ հոն. գնչուն բան մը չունի, բայց ինչ բանի ալ պէտք ունենայ ամբողջ սարը պատրաստ սեղան մըն է արդէն: Եթէ ուզէ կրնայ ձուկ բռնել փոսին մէջ՝ վարդի փուշէ կարթով կամ նոյն իսկ պարզ ձեռքով, ու վայրկեանի մը մէջ խորովել շամփուրի անցուցած: Կրնայ սունկ, ժոխ, հապալաս հաւաքել, կամ քարով թռչուն զարնել. բայց այսօր կաթ խմելու ախորժակ ունի ան: Հաղիւ քարընկէց մը հեռու կ'արածին կովերը, հովիւները թուփերու շուքին տակ քաշուած կը մրափեն, շուները պատառուածքէն անդին՝ միւս անտառին մէջ կը թափուին: Հաղուագիւտ կերպով յարմար առիթ մ'է սա: Գնչուն կը ժպտի ու կ'անցնի զգուշութեամբ ծառերու միջեւ: Կենդանին՝ որուն վրայ աչքը դրեր է – խոշոր, պիշ պիշ նայող կով մը – միամիտ կը նայի գնչուին: Խոշոր պարարտ ծիծերը անոր ոտքերը կը բռնան, ու ծիծին ծայրը կաթը կը փալփլի:

– Մէ՛, մէմէ՛ – կը շողոքորթէ գնչուն:

Գրողը գիտէ թէ ի՞նչ ըրաւ, ի՞նչ ըսաւ կենդանին, բայց ան հանդարտ ու վստահութեամբ կը սպասէր թափառական գնչուին, կարծես ան ընկերաւոր:

Հետաքրքիր եմ գիտնալու թէ ի՛նչ բանի մէջ պիտի կթէ, քանի որ ոչ մէկ աման ունի հետը, անշուշտ իր ճենճոտ, աղտեղի գլխարկին մէջ չէ:

Գնչուն կովին վզին տակը կախուած զանգակին կը տանի մէկ ձեռքը ու կը բռնէ անոր լեզուն, որպէս զի նշան չտայ: Իսկ միւս ձեռքովը աշխուժութեամբ կը քակէ զայն: Անգամ մ'ալ կը քննէ չորս կողմը ու կը մտնէ կովին տակ:

Արդէն կը լսուի կաթին ձայնը զանգակին մէջ, ու քանի մը վայրկեանէն կաթին սպիտակ փրփուրը կը թափի գնչուին թուխ ձեռքերուն վրայ:

Այնքան համեղ, տաք ու աղուոր է այդ կաթը, որ իմ ախորժակս ալ կը զրդռէ: Գնչուն բերանը փրփուրին մէջ թաթած կը խմէ ու կը խմէ: Քիչ մը երկաթի համ առած է ան զանգակէն, բայց այսպէս աւելի համով է:

Երկու երեք [illegible] կամ կը կթէ կովը, ու կը խմէ՝ մինչեւ որ կլորցած փորը երեւի տարաստի բացուածքէն: Ամէնէն վերջ կովի պոչին փունջովը կը սրբէ զանգակը, որպէս զի վրան կպած կաթը չմատնէ զինքը, ու նորէն կը կախէ զայն կովի վզին:

Զուարթագին կը ծիծաղի, մտածելով թէ վաղը հովիւը, երբ տէրը եռաժանիով սպառնայ իրեն,

digitised by A.R.A.R.@